

Vuoden 2024 ensimmäinen osavuositarkastus 1.1.-30.4.2024 (kvant) / PT

VD/4287/02.01.00.00/2024

PT/MR/PK/EK

Talousarvion täytäntöönpanoa koskevien ohjeiden mukaisesti talousarvion määrärahojen ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle vuosikolmanneksittain tammi-huhtikuun, tammi-elokuun sekä koko vuoden osalta tilinpäätöksen yhteydessä. Vuoden 2024 ensimmäinen osavuositarkastus on laadittu tilanteen 30.4.2024 mukaisesti.

Toimintaympäristön kehitys

Toimintaympäristön ennakointi on ollut viime vuosina haasteellista. Useat eri tekijät ovat vaikuttaneet mm. talouden ja väestörakenteen kehitykseen. Kuluvalla vuosikymmenellä muuttoliikkeen rakenne on elänyt ja maahanmuuton merkitys väestönkasvulle on korostunut. Samaan aikaan taloudessa on tapahtunut nopeita muutoksia.

Vuosikymmenen alkua leimasi ensiksi talouden nopea taantuminen koronasulkujen myötä. Taantumaa seurasi lähes yhtä nopea nousu, joka näkyi mm. työllisyyden nopeana parantumisena ja rekrytointivaikeuksina. Elpyminen päättyi nopeasti, kun kiihtynyt inflaatio ja tämän nostamat korot painoivat talouden uudelleen taantumaan. Taloustilanne oli hyvin poikkeuksellinen, koska pitkään aikaan inflaatio ei ole ollut korkealla samaan aikaan kun talous jarruttaa. Inflaatiota ovat kiihdyttäneet osaltaan korona-aikana keskuspankkien harjoittama laajamittainen kvantitatiivinen elvyttäminen sekä Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat tuotanto-ongelmat mitkä siirtyivät mm. energian hintoihin.

Geopolitiikka on edelleen läsnä Vantaan kehityksessä. Venäjän ylilentokiellon takia matkustajamäärät lentokentällä eivät ole palautuneet koronaa edeltävälle tasolle, millä on kerrannaisvaikutuksia koko Vantaan kehitykseen. Suomen kannalta oleellista on myös koko euroalueen talouskehityksellä. Suomen inflaatiotasoa puoltaisi jo EKP:n koronlaskuja, mutta muun euroalueen inflaatio on vielä liian korkealla. Seurattava ilmiö on myös rakentamisen ja väestönkasvun suhde. Rakentaminen on hidastunut huomattavasti ja tämä saattaa vaikuttaa pidemmällä aikavälillä myös väestönkasvuun.

Vantaalla oli 247 443 asukasta vuoden 2023 lopussa. Väestö kasvoi 4 600 asukkaalla (1,9 %), joka oli tuhat enemmän kuin vuonna 2022. Väestö kasvoi jo neljättä vuotta peräkkäin ainoastaan vieraskielisten ansiosta. Vantaalaisista 26,9 prosenttia oli vieraskielisiä. Kaikista Suomen kunnista väestönkasvu oli selvästi suurinta Helsingissä. Seuraavaksi eniten väestö kasvoi Espoossa, Tampereella ja Vantaalla. Vantaa on edelleen Suomen neljänneksi suurin kaupunki. Vuoden 2024 alussa Vantaan väestökasvu on jatkunut tasaisesti, jokseenkin edellisvuoden tahdissa.

Vantaan väestökehitystä ajaa eteenpäin etenkin maahanmuutto. Alkuvuodesta 2024 Vantaan väestö kasvoi yhteensä 893 henkilöllä nettomaahanmuuton vuoksi. Vantaan tavoin myös muut pääkaupunkiseudun kaupungit kasvoivat niin luonnollisen väestönlisäyksen, kuntien välisen nettomuuton ja nettomaahanmuuton ansiosta. Kokonaisuudessaan nettomaahanmuutto oli merkittävin väestöä kasvattavat tekijä kaikissa kymmenessä suurimmassa kaupungissa. Jo viidessä suurimmassa kaupungissa luontainen väestönlisäys on negatiivinen. Jyväskylä oli ainoa suuri kaupunki, jossa kuntien välinen nettomuutto oli negatiivinen. Muuten kehitys näyttäisi siltä, että ihmiset muuttavat taas suuriin kaupunkeihin.

Vantaan työttömyys on selvästi noussut vuoden takaisesta. Alkuvuonna se on kuitenkin pysytellyt lähes vakiona, noin 16 000 työttömässä. Maaliskuussa Vantaalla oli 16 013 työtöntä. Edellisen vuoden vastaavana ajankohtana työttömiä oli 13 727. Käänteinen työttömyyden heikkenemiseen tapahtui loppuvuodesta 2023.

Pitkäaikaistyöttömyys on hienoisessa nousussa. Koronakriisin seurauksena pitkäaikaistyöttömyys nousi nopeasti, mutta lähti myös laskuun kriisin jälkeen. Loppuvuodesta 2023 pitkäaikaistyöttömyys on ollut tasaisessa kasvussa. Kasvu näyttää lähes pysähtyneen vuoden 2024 alussa, mutta ei loppuneen kokonaan. Maaliskuussa Vantaalla oli 5 223 pitkäaikaistyötöntä. Pitkäaikaistyöttömyyden taso on huomattavasti korkeammalla kuin ajalla ennen koronakriisiä. Loppuvuodesta 2019 Vantaalla oli vain 2 300 pitkäaikaistyötöntä.

Nuorisotyöttömyydelle on tyypillistä selkeä vaihtelu vuodenaikojen mukaan. Tämä johtuu mm. koulujen alkamisesta ja loppumisesta. Tämän takia pieniä vaihteluita nuorisotyöttömyyden trendissä on vaikea havaita. Nuorisotyöttömyys on kuitenkin noussut hieman. Maaliskuussa 2024 Vantaalla oli 1 669 nuorisotyötöntä.

Työttömyysaste on kehittynyt kuudessa suurimmassa kaupungissa jokseenkin samaa tahtia. Vantaan työttömyysaste oli maaliskuussa 2024 12,2 %. Tämä on kuuden suurimman kaupungin vertailussa keskitasoa. Oulun, Tampereen ja Turun työttömyys oli korkeampi. Tosin ero on pieni. Matalampi työttömyys oli Helsingissä ja Espoossa. Kuudesta suurimmasta kaupungista Espoon työttömyys on ollut koko vuosikymmenen ajan matalin.

Työllisyyden kehitys liittyy luonnollisesti talouden kehitykseen. Vantaalla on paljon rakennusalailla työskenteleviä ja tämän takia rakennusalan tilanne vaikuttaa vantaalaisten työllisyyteen. Odotettavissa olisikin, että inflaation hidastuminen ja korkojen lasku parantaisivat nopeasti myös Vantaan työllisyystilannetta. Epävarmaa kuitenkin vielä on, lähteekö korkotaso laskuun ennakkoidusti kesällä ja kuinka voimakkaana.

Yleisen taloustilanteen heikkeneminen näkyy Vantaalla selvimmin juuri rakentamisessa. Se on vähentynyt Vantaalla todella voimakkaasti. Maaliskuuhun 2024 mennessä myönnettiin rakentamislupa vain 58 asunnolle. Edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan mennessä lupia oli myönnetty 434 asunnolle ja vuonna 2021 jopa 945 asunnolle. Myönnettyjen rakennuslupien vähäinen määrä kertoo sen, ettei rakentaminen ole elpymässä ihan lähitulevaisuudessa. Rakentamisen matalasuhdanne näkyy myös aloitettujen asuntojen määrässä. Niiden osalta lasku ei ole yhtä suurta verrattuna edellisvuoteen, koska uusien asuntojen rakentaminen oli matalaa jo vuonna 2023.

Rakentamisen matalasuhdanne on todella voimakas tällä hetkellä. Sillä on vaikutusta työllisyyteen ja vähän pidemmällä aikavälillä se saattaa vaikuttaa myös väestökehitykseen. Kun uusia asuntoja ei aleta rakentaa, on Vantaalle muuttaminen tulevaisuudessa hankalampaa. Vielä on kuitenkin hankalaa ennustaa, miten tämä tulee vaikuttamaan väestökehitykseen.

Verorahoituksen kehitys

Kaupunki on saanut tammi-huhtikuussa 2024 verotilityksiä yhteensä 184,5 milj. euroa (2023: 271,1 milj. euroa), josta kunnallisveroja 143,2 milj. euroa (2023: 215,7 milj. euroa), yhteisöveroja 36,0 milj. euroa (2023: 48,1 milj. euroa) ja kiinteistöveroja 5,2 milj. euroa (2023: 7,3 milj. euroa). Vuonna 2023 kunnat saivat hyvinvointialueuudistuksen liittyen kertaluonteisia ns. verohäntiä, jotka nostivat kunnallis- ja yhteisöverotilitysten tasoja vuoden 2023 osalta. Koko maassa kunnallisveroja on tilitetty kunnille tammi-

huhtikuussa 29,5 prosenttia edellisvuotta vähemmän, Vantaalla 33,6 prosenttia vähemmän. Kuluvana vuonna tilitettävät kunnallisverot laskevat koko maassa arviolta yhteensä noin 6 prosenttia.

Kuntaliitto on päivittänyt kuntakohtaisen verokehikkonsa toukokuussa vuoden 2022 valmistuneen verotuksen, vuoden 2023 ennakonpidätyksen alaisten tulojen tulokehitystilaston (ennakkotieto) sekä arvioidun kuntakohtaisen väestön kehityksen perusteella. Kunnallisveroja ennustetaan kertyvän Vantaalla vuonna 2024 noin 20 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa on oletettu. Tätä selittää työllisyystilanteen heikentyminen erityisesti rakennusallalla. Vuoden 2023 verotus valmistuu lokakuussa, mahdollinen jako-osuuden tarkistus sekä marraskuun tilityksen suuruus varmistuvat lopullisen verotuksen valmistuttua. Joulukuussa tarkastetaan myös vuoden 2024 ennakoiden kuntaryhmän ja kunnittaiset osuudet. Kuntaliitto päivittää koko maan kunnallisveroennusteen ja kuntakohtaiset kehikot seuraavan kerran elokuussa sekä syyskuun lopulla, kun valtion budjetin linjaukset ovat tiedossa.

Kaupunki on saanut yhteisöverotilityksiä yhteensä 36,0 milj. euroa tammi-huhtikuussa, laskua 25,2 prosenttia edellisvuoteen nähden. Koko maassa kuntien vastaava yhteisöverojen lasku edellisvuoteen oli 20,6 prosenttia. Kuluvana vuonna tilitettävät yhteisöverot laskevat koko maassa arviolta yhteensä noin 17 prosenttia. Vantaan yhteisöverotulojen ennustetaan alittavan talousarvion (86 milj. euroa) noin 7 milj. eurolla yleisen taloussuhdannetilanteen heikkenemisen takia.

Tammi-huhtikuussa on kaupungille kertynyt kiinteistöverotilityksiä 5,2 milj. euroa. Kuntaliiton kehikon mukaan kiinteistöverotilityksiä kertyisi Vantaalle 116,9 milj. euroa vuonna 2024, joka alittaa talousarviossa oletetun 2,1 milj. eurolla. Kokonaisuutena verotulojen arvioidaan alittavan talousarvion noin 29 milj. eurolla. Veroennusteet tarkentuvat vuoden aikana.

Kaupunki saa peruspalvelujen valtionosuutta valtiovarainministeriön päätöksen mukaan 126,5 milj. euroa, veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvausta 30,3 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaan 19,9 milj. euroa vuonna 2024. Opetus- ja kulttuuriministeriön lopullinen päätös tulee vuoden lopussa. Yhteensä valtionosuuksia kertyisi päätösten pohjalta 176,7 milj. euroa, 5,3 milj. euroa alle talousarvion.

Käyttötalous

Tammi-huhtikuussa kaupungin ja rahastojen toimintatuottoja on kertynyt 106,3 milj. euroa, toimintakuluja -329,9 milj. euroa ja toimintakatteeksi on muodostunut -223,6 milj. euroa. Tammi-huhtikuussa toimintatuotot ovat toteutuneet 31-prosenttisesti, toimintakulut 32-prosenttisesti ja toimintakate 32-prosenttisesti talousarvioon nähden.

Ennusteen mukaan toimintatuotot kasvavat 352,5 milj. euroon ja toimintakulut -1 056,1 milj. euroon. Toimintatuotot tulevat ennusteen mukaan ylittämään talousarvion noin 9,5 milj. eurolla. Ylityksessä on huomioitu ulkopuolisten vuokratuottojen arvioitu ylitys. Toteuma on epävarma ja tarkentuu vuoden loppupuolella. Maanmyyntivoittojen ja maankäyttösopimuskorvausten arvioiminen on erityisen haastavaa ja asuntorakentamisen suhdannekehityksellä on oleellinen vaikutus kaupungin tuloihin.

Toimintakulut ylittävät talousarvion ennusteen mukaan noin 23,7 milj. eurolla. Ylitys jakautuu kaikille toimialoille. Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla varhaiskasvatuksen sijais- ja avustuskustannusten ennustetaan ylittävän talousarvion yli 10 milj. eurolla, vaikka tilanne on selvästi parantunut verrattuna vuoteen 2023. Työmarkkinatuen kuntaosuuden arvioidaan ylittävän talousarvion 5 milj. eurolla, koska pitkäaikaistyöttömyyden positiivinen kehitys pysähtyi loppuvuodesta 2023 ja pitkäaikaistyöttömyys jäi korkealle tasolle. Kaupunkiympäristön toimialalla menoilytys johtuu katujen kunnossapidon kasvaneista

kuluista alkutalven hankalien olosuhteidenjohdosta. Lisäksi menoja kasvattavat yleinen kustannustason nousu erityisesti poltto- ja raaka-aineiden hinnoissa. Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin samoin kuin Kasvatuksen ja oppimisen toimialojen kustannuksia kasvattavat VTK:n ilmoittamat vuokrankorotukset 1.4.2024 alkaen. Toimintakatteen ennustetaan toteutuvan noin 14,1 milj. euroa negatiivisena talousarvioon nähden.

Verotulojen ennustetaan alittavan talousarvion 28,7 milj. eurolla. Kuntaliiton verotuloennusteen poikkeama vuoden 2023 syysalven ja 2024 kevään välillä on poikkeuksellisen suuri ja verotuloennuste on laskenut kaikissa verolajeissa. Valtionosuustuottojen arvioidaan alittavan talousarvion noin 2,8 milj. eurolla.

Rahoituserien ennakoidaan ylittävän talousarvion 4,9 milj. eurolla. Korkokulujen talousarvio vuodelle 2024 on 24,6 milj. euroa, mikä on 10,6 milj. euroa enemmän kuin tilinpäätöksen 2023 toteuma. Ennusteen mukaan korkokulut kuitenkin alittavat talousarvion 3,1 milj. eurolla. Kaupungin lainasalkun suojausaste on edelleen korkea, mutta markkinakorkojen korkea taso näkyy myös kaupungin korkokustannusten voimakkaana kasvuna.

Poistoja ja arvonalentumisia on tammi-huhtikuussa toteutunut 37,4 milj. euroa ja koko vuonna niitä ennustetaan kertyvän yhteensä noin 115,8 milj. euroa. Vuoden 2024 ensimmäisessä osavuositarkastuksessa vuosikatteen ennustetaan 68,9 milj. euroa, joka alittaa talousarviossa oletetun noin 40,7 milj. eurolla. Talouden synkkä suhdanne heijastuu vahvasti ennusteeseen. Tulosenuste päättyy huhtikuun lopussa tehdyn ennusteen perusteella noin 46,9 milj. euron alijäämään (talousarvio - 6,2 milj. euroa). Vuoden 2024 tulos heikkenee erityisen paljon verrattuna kuntatalouden poikkeukselliseen vahvaan vuoteen 2023 verrattuna ja tulevat vuodet näyttävät myös synkiltä.

Investoinnit

Tammi-huhtikuussa kaupungin ja rahastojen investointiosan tuloja on toteutunut 2,1 milj. euroa, investointiosan menoja -33,7 milj. euroa ja investointiosan netto on -31,6 milj. euroa. Kaupungin ja rahastojen kokonaisinvestointimenojen ennustetaan vuonna 2024 toteutuvan 178,1 milj. euron tasolla ja alittavan talousarvion investointimäärärahat noin 20,2 milj. eurolla. Investointituloja ennustetaan kertyvän 7,0 milj. euroa ja investointiosan netoksi ennustetaan -171,1 milj. euroa (talousarvio -192,4 milj. euroa).

Investointimenoissa ennustetaan pientä ylitystä aineettoman omaisuuden osalta sekä noin 1,0 milj. euron ylitystä irtaimen omaisuuden osalta. Rakentamisinvestointien puolestaan ennustetaan alittavan talousarvion jopa 21,5 milj. eurolla johtuen useiden hankealoitusten siirtymisestä myöhempään ajankohtaan mm. henkilöstöresurssipulan sekä rakentamisen markkinatilanteen vuoksi.

Rahoitus

Vuoden 2024 nettolainanoton arvioidaan olevan enintään 89,7 milj. euroa ja kaupungin pitkäaikainen lainakanta kasvaa näin ollen ensimmäistä kertaa vuosiin. Lainakannan kasvu jatkuu voimakkaana myös tulevina vuosina, jos kaupungin muiden investointien lisäksi myös Vantaan ratikka -hanke etenee. Kaupunki lyhentää kuluvana vuonna pitkäaikaisia lainoja niiden lyhennysohjelmien mukaisesti noin 105,3 milj. euroa. Uuden lainanoton lopullinen määrä tarkentuu loppusyksystä, kun rahoitukselle on muodostunut tarkempi kuva kuluvan vuoden talousarvion toteumasta ja kaupungin likviditeettitilanteesta. Kaupunki nostaa ensimmäisen erän pitkäaikaista lainaa toukokuun loppupuolella. Myös kaupungin yhtiöt ovat ottamassa merkittävän määrän uutta pitkäaikaista lainaa kuluvana vuonna.

Kaupunginhallitus 3.6.2024 § 18

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) merkitä tiedoksi vuoden 2024 ensimmäinen osavuosisikatsaus, ja
- b) esittää vuoden 2024 ensimmäinen osavuosisikatsaus kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Liite 1: Vantaan kaupungin ensimmäinen osavuosisikatsaus 2024
- Liite 2: Suurimpien tytäryhtiöiden osavuosisikatsaukset 1/2024
- Liite 3: Sitovien tavoitteiden raportointi 1/2024

Täytäntöönpano: kuntademokratia, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

talous- ja strategiajohtaja Matti Ruusula, puh. 043 824 9254, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
talousarviopäällikkö Päivi Kandolin, puh. 040 626 7613, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi